

11. 2. 2016

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Honzíkova cesta aneb kdo je odpovědný za dítě na přechodu

Náhrada škody je i po rektifikaci často diskutovaným tématem, které hýbe občanskoprávním světem. V této oblasti je velmi důležité sledovat judikaturu a to včetně nálezů ústavního soudu. Jsou za děti odpovědní na 100 % rodiče?

Ze skutkových okolností vyplývá, že děti ve věku pět a půl a osm let přecházely běžným dětským poklusem přes přechod pro chodce, přičemž v okamžiku srážky se na přechodu nacházely již přibližně pět vteřin. Nešlo tedy o nějaké bezhlavé vběhnutí dítěte do vozovky, na které by řidič nebyl schopen reagovat. Řidič, který rychlost před přechodem pro chodce nesnížil, však tvrdil, že dívky neviděl, přestože bylo v řízení prokázáno, že je vidět mohl, a tím porušil svou povinnost vyplývající ze zákona o silničním provozu. Podle obecných soudů je odpovědnost řidiče zcela jednoznačná, pokud chodec přechází po přechodu a po pěti sekundách je sražen autem. Osmiletá dívka utrpěla vážná zranění, včetně krvácení do mozku, která si vyžádala i léčbu umělým spánkem, pěti a půl letá dívka rovněž utrpěla vážná zranění s trvalou poruchou vědomí, přičemž v době rozhodnutí stále nebyla schopna pohybu, příjmu stravy a komunikace, a podle lékařů byla její prognóza nepříznivá.

Obecné soudy v rámci trestního řízení dospěly (kromě výše trestu pro řidiče vozidla) k závěru, že otec zanedbal náležitý dohled tím, že dcery nadržel při přecházení vozovky za ruku, neboť u průměrně opatrného rodiče bývá pravidlem, že pokud s dětmi přechází komunikaci, vede je přitom za ruku či učiní jiná srovnatelná opatření. Podle obecného soudu otec tyto své povinnosti výrazným způsobem zanedbal, a proto na nehodě nese 50% podíl. Z velké části nároku pak soudy odkázaly poškozené na civilněprávní řízení.

Ústavní soud se zabýval dvěma aspekty - jednak porušením práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života podle čl. 10 odst. 2 LZPS a porušením práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 LZPS.

V otázce odkázání poškozených na civilněprávní řízení a nevyřešení nároku v rámci adhezního řízení Ústavní soud poukázal na své nedávné rozhodnutí, dle kterého moderní stát ve své současné podobě demokratického právního státu má ústavní povinnost vytvořit co možná nejefektivnější systém procesních institutů sloužících ke kompenzaci trestnou činností způsobených škod. Stát je proto povinen takto porušená práva chránit a v maximální možné míře dopomoci náhradě škody na straně poškozeného.[1] Možnosti odkázat poškozeného s jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních tudíž nelze nadržovat, neboť pak by institut uplatnění nároku na náhradu újmy v trestním řízení pozbyl svého smyslu.[2]

Ústavní soud také upozornil na závažnost takového rozhodnutí s ohledem na zásah nejen do roviny

majetkové, ale zejména do roviny osobnostní a emoční, neboť otec a druhý rodič se musí vypořádat nejen s tím, že jedna z jeho dcer bude patrně doživotně vážně postižená, ale také s veřejně vyhlášeným soudním závěrem, že se tak stalo z poloviny vinou otce. Proto napadená rozhodnutí zároveň zasahují do práva na respektování soukromého a rodinného života, protože posuzují způsob, jakým rodiče vykonávají svou rodičovskou odpovědnost. Navíc zde dochází k zásahu do soukromého života poškozených dětí tím, že jim v důsledku zakazují přecházet vozovku bez asistence za ně v daný moment odpovědné osoby, a tedy možnost pohybovat se bez dohledu po ulici. Tím negativně zasahují do jejich svobody, která je součástí mimo jiné jejich práva na soukromý život.[3]

Účelem péče o dítě je zajistit, aby dítě s přibývajícím věkem dosahovalo vyšší stupeň samostatnosti a bylo schopno stále lépe hodnotit důsledky svého jednání. Než bude dítě plně schopno odpovídajícím způsobem vyhodnocovat své chování, je povinností rodičů děti chránit a zabezpečit, aby nebyly vystaveny nebezpečí z důvodu své nezralosti. Tento účel rodičovské odpovědnosti má zásadní dopady pro zjišťování, zda v daném případě újma vzniklá dítěti spadá do ochranného účelu rodičovské odpovědnosti. Tím byl v posuzovaném případě požadavek chránit děti před újmou, která jim vznikne neopatrností v dopravním provozu, ke které by u rozumově a volně vyspělé osoby nedošlo. Pokud tedy nezletilé dítě, nad kterým je vykonáván dohled, jedná plně v souladu s právem a v dané situaci se chová způsobem, jakým by se chovala průměrná svéprávná osoba, a přesto v dopravním provozu utrpí újmu, není v takové situaci splněn nexus protiprávnosti mezi porušením povinnosti dohlížející osoby a újmou.

Z těchto důvodů je nutno při posuzování, zda osoba vykonávající dohled splnila své povinnosti, vzít vždy v potaz chování dítěte v dopravním provozu. V opačném případě bychom totiž mohli dospět k absurdnímu závěru, že odpovědnost konkrétního škůdce v dopravním provozu by byla snížena jen z toho důvodu, že obětí nehody bylo dítě, i když za skutkově identické situace pokud by obětí byla svéprávná dospělá osoba, by jeho odpovědnost byla plná. Je tedy třeba zásadně odmítnout konstrukci, že za újmu vzniklou osobám, které nejsou plně svéprávné, musí vždy někdo nést odpovědnost.[4]

Maximální intenzivní dohled nad nesevěprávnými nezletilými by dle Ústavního soudu mohl vést ke značné ztrátě svobody dětí, a v důsledku i jejich radosti ze života. Jejich možnost podstupovat dobrodružné činnosti a být samostatné by byla značně omezena.[5] To přitom platí nejen pro odpovědnost rodičů, ale všech osob, které v některých situacích vykonávají nad dětmi dohled. Pokud by byl standard náležitého dohledu příliš přísný, tyto osoby by mohly odmítat s dětmi činit cokoli, přičemž i jen teoreticky mohou děti přijít k úrazu, jako například chodit s nimi na poznávací akce, ať již ve městě, či do přírody, jezdit na výlety, hrát táborové hry apod. Navíc cílem péče o děti, jako součástí rodičovské odpovědnosti, je zajistit řádný všestranný vývoj dítěte, jak tělesný, tak citový, rozumový a mravní, a tím mimo jiné zajistit, aby po dosažení svéprávnosti bylo dítě již samo schopno rozhodovat o svém životě a nést následky svého jednání. Učit děti samostatnosti a odpovědnosti je tak povinností, ale i právem rodičů. Tím, že rodiče děti vychovávají k samostatnosti, tak je nejlépe chrání před nebezpečím. Absolutní odpovědností rodičů za činy svých dětí by byl zcela popřen tento důležitý aspekt výchovy dětí.

Děti, které přecházejí po přechodu, jsou v první řadě chráněny pravidly silničního provozu. Pokud vozovku přecházejí v souladu s těmito pravidly a způsobem, jakým by tak činila průměrná svéprávná osoba, je tato ochrana dostatečně silná. Kladení dalších požadavků na ochranu dětí nad rámec zákona absolutizuje ochranu dětí a přitom v konkrétním případě ji zvyšuje již jen velmi omezeně, totiž pouze v situacích, kdy řidič vozidla poruší své zákonné povinnosti a srazí chodce na přechodu. Přitom povinnost rodičů chránit děti před protiprávním jednáním jiných osob je sice myslitelná, ale je možno ji aplikovat pouze za výjimečných situací (například u pouličních nepokojů). Na druhé straně váh je totiž nutno zohlednit intenzitu zásahu do základních práv poškozených. Podle rozhodnutí obecných soudů totiž již sám silniční provoz ve městě představuje mimořádné nebezpečí,

před kterým je nutno pětileté a osmileté děti chránit tím způsobem, že nemohou samy chodit po městě a přecházet vozovku. Nicméně silniční provoz není žádná neobvyklá či mimořádná událost, ale každodenní životní realita. Fakticky zakázat samostatný pohyb po městě dětem ve věku pěti a osmi let, pokud jsou schopny dodržovat zákonná pravidla pro přecházení silnice a chovat se přitom tak, jak by se chovala průměrná svéprávná osoba, je velmi citelným omezením jejich svobody, stejně jako také rodičovské odpovědnosti.

Z výše uvedených důvodů Ústavní soud výrok rozsudku Městského soudu v Brně zrušil.

JUDr. Blanka Vítová, LL. M., Ph.D.,
of counsel

[DOHNAL PERTOT SLANINA | advokátní kancelář](#)
PRAHA | HRADEC KRÁLOVÉ | OLOMOUC | LETOHRAD

Prvního pluku 347/12a
186 00 Praha 8 - Karlín

Komenského 266/3
500 03 Hradec Králové

Palackého 75/21
779 00 Olomouc

Václavské náměstí 76
561 51 Letohrad

Tel.: +420 587 407 086
e-mail: info@akdps.cz

[1] Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. 2. 2015, sp. zn. I. ÚS 1397/14.

[2] Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 1. 12. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2177/11.

[3] Aby výše uvedené zásahy do základních práv byly přípustné, musí mít zákonný podklad, sledovat legitimní účel a být ve vztahu přiměřenosti k danému účelu (zásah do základního práva proporcionální sledovanému legitimnímu zájmu, pokud splňuje tři kritéria testu (vhodnost, potřebnost, proporcionalita v užším smyslu). Více viz nález Ústavního soudu ČR ze dne 10. 7. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 31/13; nález Ústavního soudu ČR ze dne 30. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 37/11; nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10; ad.

[4] Srov. např. KOTULA, J. in VÍTOVÁ, B., DOHNAL, J., KOTULA, J. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku – komentář k § 2894 až § 2971. 1. vydání. Praha:

Nakladatelství ANAG, 2015.

[5] Ústavní soud zde odkazuje na dobrodružství, která svého času zažívali hrdinové dětských knížek, jako jsou např. děti z Bullerbynu od Astrid Lindgren, nebo Honzík z knihy Honzíkova cesta od Bohumila Říhy.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)